

Päättäitartunnan toteaminen ja hoito koteihin

Mikä on päättäi?

Päättäi on ihmisen loinen. Ne ovat lähinnä päiväkotii- ja ala-asteikäisten lasten riesa. Aikuiset saavat tartunnan yleensä omilta lapsiltaan. Tartunnat todetaankin yleensä ensin päiväkodeissa ja kouluissa, sitten kodeissa. Päättäitä havaitaan etenkin syksyisin ja keväisin koulujen lomien jälkeen.

Päättäi on vaikeasti huomattava. Se käyttää ravinnokseen verta, jota se imee päänahasta. Ne ovat litteitä, läpikuultavan harmahtavia 2-4 mm:n pitkiä. Päättäi lisääntyy munimalla. Naaras munii elinaikanaan kymmenittäin munia eli saivareita, jotka se kiinnittää liimamaisella aineella hiusuureen lähelle päänahkaa. Saivarit ovat vaaleita, noin 1 mm pituisia. Munat tarttuvat hiusten tyveen ja kuoriutuvat keskimäärin viikon kuluttua. Munista kuoriutuu uusia päättäitä 5-9.

Täit kehittyvät aikuiseksi 2 viikossa ja elävät noin kuukauden.

Kuoriutumisen jälkeen tyhjät munankuoret jäävät kiinni hiuksiin ja hiusten kasvaessa tulevat paremmin näkyviin. Elävät munat ovat yleensä hyvin lähellä hiuspohjaa. Yli cm:n etäisyydellä hiusten tyvestä olevat munat ovat joko kuolleita tai tyhjiä kuoria.

Päättäi viihtyy niin puhtaissa kuin likaisissa hiuksissa. Ihmiskehon ulkopuolella päättäi kuolee tai menettää tarttumiskykynsä kahdessa vuorokaudessa.

Toteaminen

Täit tarttuvat tavallisimmin läheisessä yhdessäolossa suoraan hiusten lähikontaktissa päästä toiseen. Tartunta voi tapahtua mahdollisesti myös välillisesti päähineiden, hiuskoristeiden, kampojen tai harjojen välityksellä.

Päättäi ei lennä eikä hypi.

Yleensä pään kutina herättää epäilyn tartunnasta. Kutina alkaa noin viikon kuluttua tartunnasta. Päättäitä etsitään kampaamalla hiuksia apteekista ostettavalla täikammalla. Täit löytyvät useimmiten niskasta ja korvien takaa. Myös täin munien näkeminen hiuksissa alle 6 mm etäisyydellä päänahasta riittää todisteeksi tuoreesta tartunnasta.

Raapimisen seurauksena voi hiuspohja tulehtua, mistä saattaa seurata märkivä ihottuma. Ihmisen täit eivät tartu kotieläimiin eivätkä kotieläinten täit ihmiseen.

Kuivakampaaminen:

- lapsi istuu kumartuneena pöydän ääressä kynärvarsiinsa nojaten
- hiukset roikkuvat eteenpäin
- pöydälle asetetaan valkoinen paperi
- hiukset selvitetään tavallisella kammalla ja harjalla
- tarkistaminen aloitetaan täikammalla jommaltakummalta sivulta
- hiuksia kammataan täikammalla niskasta otsalle hiusrajaan ja siitä alas suortuvan päähän saakka
- hyvässä valaistuksessa tutkitaan, onko pöydällä olevan paperin päälle pudonnut päättäitä. Tarvittaessa apuna voi käyttää suurennuslasia

Märkäkampaaminen:

- hiukset kastellaan vedellä ja kuivataan sen jälkeen kevyesti pyyhkeellä
- hiuksiin voidaan laittaa hoitoainetta, joka helpottaa kampaamista
- takut kammataan pois tukevapiikkisellä harjalla tai kammalla
- hiukset kammataan taakse, tehdään jakaus keskelle päälakea
- täikammalla kampaaminen aloitetaan edestä otsalta ja edetään suortuva kerrallaan niskaa kohti
- jokaisen suortuvan kampaaminen aloitetaan tyvestä ja edetään päänahkaa pitkin hiusten latvaosiin saakka
- jokaisen tarkastetun suortuvan jälkeen täikampa pyyhkäistään talouspaperiin ja katsotaan hyvässä valaistuksessa, jääkö kampaan tai talouspaperiin päätäitä. Suurenuslasia voi käyttää apuna.
- tarkastettu suortuva siirretään olkapään eteen (pitkät hiukset) tai sivuun.
- järjestelmällisesti kammaten edetään suortuva kerrallaan, kunnes on kammattu puoli päätä otsasta niskaan. Toinen puoli kammataan samalla tavalla.

Hoito

Vastuu lapsen hiusten tarkastamisesta ja mahdollisen päätäitartunnan hoitamisesta on lapsen vanhemmilla. Tartunnasta ja hoidosta on tärkeää ilmoittaa lapsen kavereille, päivähoidon ja kouluun.

Päätäit eivät poistu hiuspohjasta itsestään, niiden häätäminen vaatii aina hoitoa.

Kaikkia perheenjäseniä ei hoideta automaattisesti, vaan ainoastaan todetut tartunnat. Kaikkien perheenjäsenten hiukset on tarkistettava, jos perheessä on päätäitartunta.

Hiusten ja päänahan pesuun käytetään apteekista saatavia häätöhoitovalmisteita (mm. Nix- ja Prioderm). Tavallinen shampoo-pesu **ei tuhoa** täitä eikä näin ollen ole riittävä. Päätäiden häätöhoito käsittää kaksi hoitokäsittelyä. Valmisteesta riippumatta hoito toistetaan 7-10 vrk:n kuluttua. Itsehoitotuotteiden lisäksi käytetään joskus tablettimuotoista reseptilääkettä.

Hoitokäsittelyn jälkeen kammataan hiukset kuolleiden täiden ja saivarien poistamiseksi täikammalla **vähintään joka toinen päivä kahden viikon ajan. Kampaaminen on tärkein osa hoidon onnistumisessa.**

Hoitokäsittelyn jälkeen saattaa kampaamisesta huolimatta löytyä munia, mikä ei välttämättä ole merkki hoidon epäonnistumisesta. Kuolleet munat pysyvät hiuksissa vielä jonkin aikaa. Elävien täiden löytyminen on merkki epäonnistuneesta hoidosta tai uudesta tartunnasta.

Täit kuolevat ihmisissä ulkopuolella 1–2 vuorokaudessa. Hiusten kanssa kosketuksissa ollut materiaali (pähineet, kammat, harjat, pannat, hiusten kuivaukseen käytetyt pyyhkeet) puhdistetaan tai ne poistetaan käytöstä 2 vuorokauden ajaksi.

Muut toimenpiteet

- hiusharjat ja kammat pestään huolellisesti samalla shampooolla tai linimentillä.
- Käsittelyn jälkeen vaihdetaan puhtaat liinavaatteet.
- kaikki liinavaatteet, päähineet, kaulahuivit, alusvaatteet ja pyyheliinat pestään pesukoneessa 60 °C.
- Kuumakäsittely kaksi tuntia 80 °C:n saunassa tuhoaa täit ja saivarit.
- Kylmäkäsittely joko pihalla -20 °C tai pakastimessa yön.
- muovipussissa 2-3 päivän ajan.
- Siivouksena huolellinen imurointi (patjat, sohvapöydät yms.).

Poissaolo päivähoidosta ja koulusta

Lapsi voi palata päivähoitoon tai kouluun hoitojaksoon kuuluvaa ensimmäistä käsittelykertaa seuraavana päivänä.

Ehkäiseminen

Päätätartunnat ovat yleisiä kaikkialla, missä lapsiryhmiä on, päiväkodeissa, kouluissa, harrastuksissa. **Päätätartunnat eivät ole seuraus puutteellisesta hygieniasta.**

- Tartuntojen ehkäisemiseksi ryhmissä olevien lasten pitkät hiukset on hyvä pitää kiinni.
- Pipot ja kaulahuivit pidetään takin hihassa, ei hyllyissä.
- Säännöllinen hiusten tarkistus täikammalla.

Ongelmatilanteissa ota yhteyttä

Hygieniahoitaja Raija Uusi-Hakimo 040 672 5076 tai

Tartuntatautihoitaja Piritta Pasto 040 664 5374

